

Apostolien teot 22

Apt.15:22-35

Viime kerralla tässä Alusta alkaen –ohjelmassa pääsimme Apostolien tekojen luvun 15 puoliväliin. Siinä kerrottiin Jerusalemissa pidetystä apostolien kokouksesta, jossa keskusteltiin siitä, miten pakanakristittyjen tulee suhtautua Mooseksen lakiin. Asia oli hyvin tärkeä, sillä pelissä oli toisaalta kirkon ykseys, toisaalta sen uskon puhtaus. Miten juutalaiset ja entiset pakanat voisivat elää yhdessä ja samassa Kristuksen kirkossa? Miten varmistettaisiin se, että Kristus pysyy kristittyjen uskon kohteena, ei Vanhan testamentin ruokasäännökset.

Viimeksi kuulimme seurakunnan vanhimpien johtajan, Jaakobin ehdotuksen, jonka mukaan pakanakristittyjä ei pidä raskauttaa Mooseksen lain puhtaussäännöksillä tai ympärileikkausta vaatimalla. Sydämen puhdistaa usko Kristukseen, ei Mooseksen laki. Kuitenkin heidänkin tuli noudattaa niitä Mooseksen antamia säädöksiä, että piti karttaa haureutta ja epäjumalanpalvelusta sekä olla syömättä verta tai veristä lihaa.

Viestinviejät ja heidän viestinsä

Teksti jatkuu 15. luvun jakeesta 22.

Silloin apostolit ja vanhimmat yhdessä koko seurakunnan kanssa päättivät valita joukostaan muutamia miehiä ja lähettää heidät Antiokiaan Paavalin ja Barnabaksen kanssa. Valituiksi tulivat Juudas, jota kutsuttiin Barsabbakseksi, sekä Silas - molemmat seurakunnan johtavia miehiä (Apt. 15:22).

Jaakobin ja kokouksessa häntä ennen puhuneen Pietarin neuvot olivat siis olleet niin hyviä, että apostolien ja vanhinten kokous päätti kutsua koolle koko seurakunnan, jotta se hyväksyisi heidän ohjeensa. Ja niin tapahtui. Päätettiin myös valita virallisia viestinviejiä Syyrian Antiokiaan ilmoittamaan sikäläiselle seurakunnalle tästä ohjeistuksesta. Sieltähän oli pyydetty Jerusalemin alkuseurakunnan neuvoa tähän kysymykseen eli siihen, miten pakanakristittyjen tuli suhtautua Mooseksen lakiin.

Valitut viestinviejät olivat kaikki juutalaisia kristittyjä. Ainakin kolmella, Paavalilla, Barnabaksella ja Silaalla oli myös hellenististä taustaa eli he olivat kotonaan myös kreikkalaisessa kulttuurissa. Juudas Barsabbas ja Silas olivat Jerusalemin seurakunnan edustajia, Paavali ja Barnabas Antiokiasta. Tuosta Silas -nimisestä tuli myöhemmin Paavalin läheinen työtoveri, jonka Paavali usein mainitsee kirjeissään.

Heille annettiin mukaan seuraava kirje: "Apostolien ja vanhimpien veljellinen tervehdys pakanuudesta kääntyneille Antiokian, Syyrian ja Kilikian veljille. Me olemme kuulleet, että muutamat, jotka ovat tulleet meidän luotamme mutta joita me emme ole lähettäneet, ovat puheillaan järkyttäneet teitä ja saattaneet teidät hämmennyksiin. Siksi olemme yksimielisesti päättäneet lähettää edustajamme teidän

luoksenne. He tulevat yhdessä rakkaiden veljemme Barnabaksen ja Paavalin kanssa, jotka ovat panneet henkensä alttiiksi meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen nimen tähden. Lähetämme siis Juudaksen ja Silaksen, ja he tuovat tämän saman viestin myös suullisesti. Pyhä Henki ja me olemme nähneet hyväksi, ettei teidän kannettavaksenne pidä panna mitään taakkaa. Annamme ainoastaan nämä välttämättömät ohjeet: karttakaa epäjumalille uhrattua lihaa, samoin verta ja sellaista lihaa, josta ei ole verta laskettu, sekä haureutta. Kun näitä vältätte, kaikki on kohdallaan. Voikaa hyvin." (Apt. 15:23-29).

Kirjeen alussa on antiikin ajan kirjeille tyypillinen tervehdys, joka on muotoiltu siten, että se on samalla vähän niinkuin ylemmän kirkollisen instituution kirje seurakuntatasolle. Se on osoitettu Syyrian Antiokian, koko Syyrian ja Vähä-Aasian Kilikian kristityille, ts. kaikille niille seurakunnille, joissa oli tuohon aikaan pakanakristittyjä.

Judaisteja vastaan

Kirje ottaa heti alussa vastustavan kannan ns. *judaisteja* vastaan. Nämä olivat Jerusalemin alkuseurakunnan jäseniä, entisiä fariseuksia, jotka olivat tulleet kristilliseen uskoon mutta pysyneet teologialtaan fariseuksina. He olivat lähteneet Jerusalemin Antiokiaan ja opettaneet siellä (esiintyen Jerusalemin virallisina lähettiläinä), että pakanuudesta kääntyneiden kristittyjen miesten tuli ympärileikkauttaa itsensä ja muutenkin kaikkien kristittyjen piti noudattaa Mooseksen lain puhtaussäännöksiä. Tässä apostolien ja vanhimpien kirjeessä Antiokian seurakunnalle kerrotaan, että eivät nuo tyypit olleet olleet heidän valtuuttamiaan, vaan olivat puhuneet omiaan ja turhaan hämmäntäneet Antiokian kristittyjä. Nyt asia korjattaisiin tällä kirjeellä ja sen tuojien Barnabaan, Paavalin, Juudaksen ja Silaksen kautta.

Barnabasta ja Paavalia nimitetään kirjeessä ”rakkaiksi veljiksi, jotka ovat panneet henkensä alttiiksi meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen nimen tähden”. Tällä sanamuodolla halutaan sanoa, että Jerusalemin seurakunta hyväksyy täysin Paavalin ja Barnabaan tekemän lähetystyön pakanoiden parissa. Vaikka judaistit olivat muuta väittäneet, Paavali ja Barnabas olivat toimineet täysin oikein, kun olivat julistaneet pakanoille evankeliumia Jeesuksesta, vailla vaatimusta ympärileikkauksesta tai Moosekselta periytyvien tapojen noudattamisesta. Samaa asiaa painotti myös se, että mukana oli kaksi Jerusalemin seurakunnan johtajistosta, Juudas ja Silas.

Kaunis ja rohkea on tuo kirjeen sanamuoto: ”Pyhä Henki ja me olemme nähneet hyväksi, ettei teidän kannettavaksenne pidä panna mitään taakkaa.” Ei siis ollut kyse pelkästään inhimillisestä päätöksestä. Pyhä Henki oli jo ennen Paavalin tekemää lähetystyötä tullut pakanoihin heidän kuullessaan Pietarilta evankeliumin Jeesuksesta, vailla ympärileikkausta. Näin Pyhä Henki oli osoittanut tahtonsa. Samaa hän oli vaikuttanut apostolien kokouksessa Jerusalemissa ja vakuuttanut sen osallistujat siitä, että ympärileikkaus ja Mooseksen puhtaussäännökset eivät pelasta, vaan usko Jeesukseen. Tätä mieltä ei siis ollut yksin Jerusalemin seurakunta, vaan myös Jumalan Pyhä Henki.

Miksi nuo ”välttämättömät ohjeet”?

Miksi kuitenkin annettiin nuo ”välttämättömät ohjeet: karttakaa epäjumalille uhrattua lihaa, samoin verta ja sellaista lihaa, josta ei ole verta laskettu, sekä haureutta.” Siksi, että niiden avulla turvattaisiin kirkon ykseys: juutalaiset kristityt voisivat syödä yhdessä ei-juutalaisen taustan omaavien krisittyjen kanssa ja kokea muutenkin yhteyttä heihin. (Haureuden välttäminen oli itsestään selvää; olihan Jeesuskin pitänyt haureutta syntinä.)

On huomattava, että tässä tehtiin myönnytys juutalaisen taustan omaaville kristityille, jopa vastoin sitä, mitä Jeesus oli opettanut. Hänhän ei välittänyt Mooseksen lain ruokasäännöistä. Hän opetti, että ihmisen sydäntä ei saastuta mikään, mikä menee suusta sisään, ts. ravinto. Se menee ruuansulautuksen läpi ja ulostuu. Mutta sydämen saastuttaa se, mikä tulee sieltä ulos, ts. siveettömät ja pahansuovat ajatukset ja teot.

Näin Jeesus ”sanoi kaikki ruut puhtaiksi”, riippumatta siitä, että Mooseksen lain mukaan epäpuhtaita ruokia oli vaikka miten paljon, esimerkiksi veri ja verinen liha (Mark. 7:19). Monet juutalaiskristityt olivat kuitenkin taustansa takia omaltatunnonaan niin herkkiä Mooseksen lain suhteen, että he eivät mitenkään olisi sietäneet syödä mitään, mikä oli sen mukaan epäpuhdasta. Se oli heille jumalasuhteen asia. Apostolien kokouksen määräys veren ja epäjumalille uhratun lihan karttamisesta on ymmärrettävä tätä taustaa vasten. Pakanakristittyjen tuli sopeutua näihin ruokasääntöihin, vaikka periaatteessa Jeesus oli ollut sitä mieltä, että mikään ruoka ei ole epäpuhdasta.

Tällainen ajattelu näkyy myös Paavalin kirjeissä. Periaatteessa Paavali on samaa mieltä kuin Jeesus: kaikki ruoka on uskonnollisessa mielessä puhdasta, siitakin huolimatta, että antiikin kreikkalaisissa lihakaupoissa ja toreilla myytävä liha oli poikkeuksetta uhrattu epäjumalille:

Syökää kaikkea, mitä lihakaupoissa on tarjolla, tekemättä kysymyksiä omantunnonsyistä. "Herran on maa ja kaikki mitä siinä on." Jos joku, joka ei usko, kutsuu teidät luokseen ja te otatte kutsun vastaan, älkää omantunnonsyistä kyselkö, vaan syökää kaikkea mitä teille tarjotaan (1. Kor.10:25-26).

Tästä huolimatta hän opetti, että ”omatunnonaan heikkojen” takia kristityn oli pidättäydyttävä epäjumalille uhratun lihan syömisestä, vaikka itse ajattelisikin, että se on puhdasta:

Tottumuksesta epäjumaliin jotkut lihaa syödessään edelleenkin ajattelevat, että se on epäjumalille uhrattua, ja tämä tahraa heidän epävarman omantuntonsa. Ei ruoka vie meitä lähemmäs Jumalaa. Emme menetä mitään, jos jätämme syömättä, emmekä voita mitään, jos syömme. Pitäkää kuitenkin huoli siitä, ettei tämä teidän vapautenne saa heikkoja kompastumaan. Jos heikko veljesi näkee sinut, jolla on tietoa, aterialla epäjumalan temppelissä, eikö hänen omatuntonsa saa tästä tukea siihen, että hänkin voisi syödä uhrilihaa? Näin sinun tietosi vie tuhoon tuon heikon, oman veljesi, jonka vuoksi Kristus on kuollut. Kun te tällä tavoin teette syntiä veljiänne vastaan ja

haavoitatte heidän horjuvaa omaatuntoaan, teette syntiä Kristusta vastaan (1.Kor.8:7-12).

Apostolien kokouksen päätös ilahdutti

Näinollen on ihan ymmärrettävää, että Paavali ei ainakaan Luukkaan kertoman mukaan vastustanut apostolien kokouksen päätöstä vaan lähti muiden mukana viemään siitä tietoa Syyrian Antiokian seurakunnalle. Olihan tuo päätös pelastanut sekä pakanoiden uskon että kirkon ykseyden.

Myös Antiokiassa kirjeen sisältö ilahdutti paikallisia kristittyjä:

Näin heidät lähetettiin matkaan. Antiokiaan saavuttuaan he kutsuivat seurakunnan koolle ja antoivat kirjeen veljille. Kirje luettiin, ja sen rohkaisevat sanat ilahduttivat kaikkia. Juudas ja Silas, jotka hekin olivat profeettoja, puhuivat veljille monin sanoin rohkaisten ja vahvistaen heitä (Apt. 15:30-32).

Delegaatio oli tehnyt tehtävänsä ja lähti jonkun ajan kuluttua takaisin Jerusalemiin.

He viipyivät kaupungissa jonkin aikaa ja lähtivät sitten rauhantoivotusten saattelemina veljien luota niiden luo, jotka olivat heidät lähettäneet. Silas kuitenkin päätti jäädä heidän luokseen, ja niin Juudas lähti yksin. Paavali ja Barnabas sen sijaan jäivät vielä Antiokiaan. Yhdessä monien muiden kanssa he opettivat ja julistivat Herran sanaa (Apt. 15:33-35).

On hieman epäselvää, lähtikö Silas takaisin Jerusalemiin vaiko ei. Jae 34, joka kertoo hänen päättäneen jäädä Antiokiaan, puuttuu vanhimmista käsikirjoituksista.

Oliko apostolien kokouksen päätös kompromissi?

On esitetty, jopa meidän kirkkomme kirkolliskokouksessa, että apostolien kokouksen päätös oli kompromissi, jonka avulla kirkko pidettiin kasassa. Sen perusteella on väitetty, että nykyisessäkin tilanteessa, jossa kirkko meinaa hajota kiistaan sukupuolineutraalista avioliitosta, pitäisi päästä kompromissiin.

Mutta oliko apostolien kokouksen päätös kompromissi? – Eräässä mielessä ei ollut. Kokous torjui selkein sanoin judaistien vaatimuksen siitä, että pakanakristityt piti ympärileikata ja heidät piti opettaa pitämään Mooseksen lain ruokasäännökset. Päätös ei ollut kompromissi, sillä se rajasi kiistan toisen osapuolen (judaistit) ulkopuolelle ja asettui Paavalin kannalle.

Toisaalta kokous oli kompromissi. Se ei antanut pakanoille aivan täyttä vapautta Mooseksen ruokasäännöistä; tarkoituksenaan varjella kirkon ykseyttä. Voi sanoa, että tässä se opetti jopa eri tavalla kuin Jeesus, joka ”sanoi kaikki ruuat puhtain”. Juutalaiskristittyjen omantunnon tähden tästä periaatteesta poikettiin.

Voiko tästä tehdä sen johtopäätöksen, että nykyisinkin olisi etsittävä kompromisseja, jotka pitävät kirkon kasassa? Kyllä varmaan jossain mielessä voi tehdä.

Halukkuus kompromissiin ei kuitenkaan voi tarkoittaa sitä, että kompromissi on periaate, jota on kirkollisessa elämässä seurattava asiassa kuin asiassa. On kysyttävä, millainen kompromissi on sisällöltään, mihin se perustuu ja mitä se saa kyseessä olevassa asiassa aikaan. Ja ennen kaikkea on kysyttävä: Onko kompromissi Jumalan tahdon mukainen?

Apostolien kokouksen ruokasäännösten tapauksessa kyse on melko vähäpätöisestä asiasta. Paavalin sanoin: ”Ei ruoka vie meitä lähemmäs Jumalaa. Emme menetä mitään, jos jätämme syömättä, emmekä voita mitään, jos syömme.” (Apt.8:8). Siksi kompromissi oli mahdollinen.

Sukupuolineutraalin avioliiton tapauksessa sen sijaan kyse on jumalasuhteen kannalta merkityksellisemmästä asiasta. Jeesus opetti, että avioliitto on miehen ja naisen välinen liitto, ja perusteli sen Jumalan käskyllä ja lupauksella, joka on Raamatun luomiskertomuksessa. Samaa sukupuolta olevien avioliitosta hän ei sen sijaan puhunut mitään. Lisäksi on otettava huomioon, että sekä Vanhassa että Uudessa testamentissa homoerotiikka tuomitaan Jumalan tahdon vastaisena. Tässäkään mielessä ei ole kyse Vanhan testamentin ruokasäännösten kaltaisesta asiasta, sillä niistä Uudessa testamentissa luovutaan.

En keksi, millainen kompromissi voisi sukupuolineutraalin avioliiton asiassa tuoda ratkaisun. Kompromissi ei voi perustua yksittäiselle papille annettuun omantunnonvapauteen vihkiä samaa sukupuolta olevia pareja tai olla vihkimättä. Pappihan ei jumalanpalvelustoimituksissa (jollainen avioliittoon vihkiminen on) välitä omaa siunaustaan. Hän välittää avioliittoon vihkimisessä Jumalan siunauksen, Jumalan sanan käskyn ja lupauksen perusteella. Tästä kertoo mm. se, että toimitus alkaa ”Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen”. Kompromissiehdotuksesta seuraa aivan päinvastaista: että yksittäisen papin omatunto päättää, että siunaako Jumala homoparin avioliiton vaiko ei. Sellainen on minusta lähes jumalapilkkaa, ja se on liian kova hinta kompromissista maksettavaksi.

Eräs kompromissiehdotus on sellainen, että papeille annettaisiin lupa toimittaa siviilivihkiminen. En ymmärrä sitäkään. Homoparien kirkollista vihkimistä ajavat toivovat nimenomaan sitä, että kirkko toisi homoparien liitoille *Jumalan* siunauksen. Miten tätä palvelee se, että pappi toimiikin siviilivihkijänä? Tällainen kompromissi ei käsittääkseni ole mahdollinen myöskään sukupuolineutraalia avioliittoa vastustavien kannalta. Se turhentaa papin roolin pappina ja tekee hänestä maallisen virkamiehen, jolta pappuus on väliaikaisesti riisuttu. - Ja sitten toisaalta ei kuitenkaan ole riisuttu, sillä miksi kukaan siviilivihkimistä toivova menisi papin luo vihittäväksi eikä maistraattiin? Eikö tuollaisen kompromissin ehdottaminen ole leikkimistä, joka ei vahvista kirkon ykseyttä vaan turhentaa sen identiteetin?

Apostolien kokouksen päätös, oli se sitten kompromissi tai ei, oli laadittu sillä vakaumuksella, että ”Pyhä Henki ja me olemme nähneet hyväksi, että - - .” Päätöksessä siis etsittiin ennen kaikkea Jumalan tahtoa ja johdatusta; eikä kompromissia, vaikka sellaiseen eräässä mielessä päädyttiinkin.

Millaisen päättelyn varassa nyt puheena olevassa kiistassa päästään hyväksyttävään kompromissiin? Minä en tiedä. Uskoisin, ettei sellaista kompromissia löydy. Kyse ei ole sisällöltään vastaavanlaisesta kiistasta kuin apostolien kokouksen tapauksessa.